

יום ב' של סוכות - אחת מסגולות יצחק אבינו
אושפיזין של יצחק אבינו

על יצחק אבינו נאמר (בראשית כו, ב-ג):

(ב) וַיֵּרָא אֵלָיו יְדֹד וַיֹּאמֶר אֵל תֵּרַד מִצְרָיִם שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהֶיךָ:

(ג) גֹּיִר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאֶבְרַכְּךָ, כִּי לֹךְ וּלְזָרְעֶךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵל, וְהִקְמֵתִי אֶת הַשְּׂבֵעָה אֲשֶׁר נִשְׂבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ:

אברהם אבינו ירד לחוץ לארץ גם אחרי ששכן בה. גם יעקב נדד לחו"ל. רק על יצחק נאמר כדברי רש"י בשם חז"ל:

"אל תרד מצרימה - שהיה דעתו לרדת למצרים כמו שירד אביו בימי הרעב, אמר לו [הקב"ה] אל תרד מצרימה, שאתה עולה תמימה [=בזמן עקידת יצחק] ואין חוצה לארץ כדאי לך".

אבל באמת עוד לפני ציווי זה הקפיד יצחק לא לצאת לחו"ל. כאשר אביו חיפש עבור אשה שיצחק ישאינה, לא שלח את יצחק לארם נהריים, אלא שלח את שלוחו. למרות שכלל בידינו "מצוה בו יותר מבשלוחו" (קידושין מא, א) אבל אין ליצחק להיטמאות בטומאת חו"ל.

ומצאנו שלמרות שיצחק חיבב את בנו עשו, וקיוה לקרב אותו לעבודת ה' ע"י יחס של סבלנות ואהדה, מתי התפקח יצחק? כאשר נודע לו כי עשו עתיד להחריב את ארץ הקודש. כך יש למדנו ממאמר נפלא של חז"ל (מגילה ו ע"א):

"מאי דכתיב 'יוחן רשע, בל לְמַד צדק' (ישעיה כו, י). אמר יצחק לפני הקב"ה: 'רבונו של עולם, יוחן עשו!' [=חוס נא עליו, ותן לו חנינה למרות מעשיו הרעים]. אמר לו: 'רשע הוא'. אמר לו [=יצחק] 'בל לְמַד צדק?' [אין אפשרות ללמד עליו זכות? לדוגמא, מחמת יצר הרע הקשה ונועז] אמר לו [=הַמְשֵׁךְ המקרא הנ"ל]: 'בארץ נכוחות יְעוּל' [=פירש רש"י בגמרא: כלומר עתיד להחריב את ארץ ישראל. אני מוסיף נקראת "נכוחות" כי בא"י שם רואים יותר את נוכחותו של הקב"ה, את ההשגחה הפרטית לשמור עלינו]. אמר לו [=יצחק] אם כן, 'בל יראה גאות ה'!' [שלא יראה הופעתו של פעולות הקב"ה].

מתי אירע רגע מכוון זה? אלא בעת שטעה יצחק לברך את עשו, וכמו שפירש אדמו"ר מסוכצ'וב בספר "שם משמואל" (על פרשת תולדות עמ' רפו, רצו) שיצחק היה כל כך טהור-עינים שלא היה מסוגל לראות שום רע בעולם, היה דומה לפעולות הספירות העליונות של רחמים גמורים, ולומד זכות על הכל;

באותו עת שזה עכשיו יצא יעקב אחרי מעשה ערמה וקיבל הברכות, ואז מיד בצאתו נכנס עשו, ונפלה על יצחק חרדה גדולה, מפרש רש"י (בראשית כז, לג בשם חז"ל) כי ראה גיהנם פתוחה מתחתיו. נשאל מה יש לו ליצחק עצמו לפחד מהגיהנם? אלא אמרו חז"ל במדרש תהלים (ז') "אמר הקב"ה: יש לי [טענה] עליו שאהב את שונאי, שנאמר 'ויהב יצחק את עשו'. ואיזה פרט ראה שמזה נבהל? אלא הבין רק אז מה שנאמר בגמרא הנ"ל כי עתיד עשו להחריב את ארץ ישראל, ומזה נזדעזע כולו.

הדבר מפליא. עד גיל ארבעים היה עשו צד נשים ומענה אותן מתחת בעליהן (רש"י על בראשית כו, לד) ויצחק לא ידע מזה? לא היה מי שהתלונן או התלוננה? והרי בתקופה ההיא טרם היה עיור! וגם בגיל חמש עשרה "חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום. בא על נערה מאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים, ושט את הבכורה" (בבא בתרא טז ע"ב). לא על אלו הודיע לו הקב"ה בזמן הקריטי ההוא שבו יצא יעקב ונכנס עשו. על מה ה' הודיע לו? על החטא הקשה מהכל, מה שצאצאיו עתידים לעשות, להחריב את ארץ הקודש!

מה זה נוגע אלינו? אלא יש חטא המרגלים החוזר גם בדורנו. "וימאסו בארץ חמדה" (תהלים קו, כד). היוצא לחו"ל כדי לטייל, כדי לראות אתרי תיירות, הוא בבחינת המואס בארץ חמדה. כל רגע ורגע שהאדם נמצא בארץ הקודש, יש לו מצוה דאורייתא (כך כתב הפוסק "ספר חרדים"). אם האדם יוצא בהיתר, לצורך פרנסה, לצורך בריאות הגוף, ללמוד תורה ולשאת אשה, בסדר. אבל היוצא לראות מורשת אבותיו בחו"ל, או היוצא לראות מחנות ההשמדה, או היוצא כדי לפקוד קברי צדיקים, כל אלו הם בבחינת "מואסים בארץ חמדה" (כי הרי יש די קברי צדיקי-עולם בארץ הקודש, בלי שום צורך לצאת לארצות הטומאה).

הרוצה ללמוד משהו מיצחק אבינו ילמד מהיחס שלו לישיבת ארץ ישראל. ואם כבר אירע שפעם יצא באיסור, עכשיו הזמן להתחרט ולחזור בתשובה על כך. זאת לפני שהפתקאות נמסרים למלאכים ביום הושענא רבה.